

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

หลักการทำนิติกรรมนั้นยึดถือการแสดงเจตนาของคู่กรณีเป็นหลักสำคัญ การดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางแพ่ง คู่ความเป็นผู้กำหนดข้อเท็จจริงในคดี การที่คู่ความเป็นนายเหนือข้อเท็จจริงคดีในคดี คู่ความจะตกลงประนีประนอมยอมความในศาลก็ย่อมกระทำได้ โดยที่คู่ความทำข้อตกลงที่ไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย หรือโดยการที่ให้โจทก์ถอนฟ้องไปจากศาล และไม่ว่าการพิจารณาคดีจะดำเนินไปแล้วเพียงใด ศาลก็มีอำนาจที่จะเปรียบเทียบให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น เป็นไปตามหลักความตกลงหรือหลักการเจรจา (Vehandlungsmaxime) กฎหมายแพ่งถือหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาเป็นสำคัญ การสืบพยานเพื่อพิสูจน์ความจริงศาลต้องใช้พยานหลักฐานในสำนวนเป็นหลักในการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดี แต่โดยหลักความตกลงหรือหลักการเจรจานั้น คู่ความในคดีแพ่งอาจตกลงกันให้ศาลรับฟังพยานหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานใดเป็นการยุติก็ได้

ในคดีอาญายึดหลักการตรวจสอบ (Untersuchungsgrund) เรื่องการตกลงทำกันในคดีอาญาไม่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับก็ไม่ได้ ความแตกต่างระหว่างนิติสัมพันธ์ในทางวิธีพิจารณาความอาญากับนิติสัมพันธ์ทางวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น ทางแพ่งเป็นนิติสัมพันธ์สามฝ่าย คือเป็นเรื่อง “ข้อพิพาททางกฎหมาย” ที่ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องสองฝ่ายเท่าเทียมกัน เป็นคู่กรณีพิพาทต่อหน้าศาลซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายที่สาม ต่างกับคดีอาญาที่องค์กรรัฐเข้าคลี่คลายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหนึ่ง การรักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม เป็นภาระที่สำคัญของรัฐ การดำเนินคดีอาญาจึงใช้หลักการตั้งสิทธิโดยเจ้าพนักงานของรัฐ (Die officialmaxim)

ในคดีแพ่งการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยการสืบพยานเป็นเรื่องของคู่ความ ที่ต้องนำพยานหลักฐานมาสืบเพื่อพิสูจน์ความจริง ศาลปกติจะทำหน้าที่เพียงควบคุมการสืบพยานของคู่ความให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยศาลจะทราบเรื่องเกี่ยวกับการสืบพยานของคู่ความเพียงคร่าวๆ เท่านั้น เป็นเรื่องที่คู่ความที่ต้องเสนอข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่สำคัญต่อศาล

ศาลเพียงแต่ฟังการสืบพยาน โดยจะควบคุมว่าคำถามใดจะสามารถถามพยานได้หรือไม่ และจะซักถามพยานเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และศาลยังไม่มีบทบาทในการค้นหาข้อเท็จจริงเท่าที่ควร แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดอำนาจศาลไว้พอสมควรก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติศาลจะไม่พยามใช้อำนาจนั้น เพราะเกรงว่าคู่ความจะคัดค้านว่าศาลวางตัวไม่เป็นกลาง โดยหลักความตกลงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคู่ความเป็นฝ่ายพิสูจน์ข้อเท็จจริง แต่ในกรณีที่คู่ความขาดนัดไม่สามารถตกลงหรือเจรจกันได้ จึงต้องนำเอาหลักการตรวจสอบหรือการพิสูจน์ความจริง มาบังคับใช้แก่กระบวนการพิจารณาคดีแพ่งวิสามัญ โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจพิสูจน์ข้อเท็จจริง แต่ศาลต้องฟังกระทำด้วยความระมัดระวัง เพราะคู่ความที่ขาดนัดอาจได้รับความกระทบกระเทือนสิทธิได้ โดยหลักศาลมีหน้าที่ต้องคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งสองฝ่ายเท่าที่กฎหมายจะได้ให้อำนาจศาลที่จะทำได้ แต่ทั้งนี้ศาลจะต้องยึดหลักฟังความทุกฝ่าย ซึ่งหลักนี้ตรงกับสุภาษิตอังกฤษว่า Both sides must be heard ในการพิจารณาคดี เพื่อให้คู่ความมีโอกาสต่อสู้อย่างเต็มที่ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความเป็นธรรม

วิทยานิพนธ์ ผู้เขียนได้วิเคราะห์ หลักการเรื่องอำนาจศาลในการสืบพยานตามมาตรา 198 และ 198 ทวิ เป็นประเด็นหลัก และได้วิเคราะห์ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543 ทุกมาตรา ประเด็นสำคัญมีดังต่อไปนี้

1. ปัญหาตามมาตรา 197 เดิม ที่ต้องมีการตีความกันคือ คำว่า “แจ้งเหตุขัดข้อง” เมื่อแจ้งเหตุขัดข้องแล้ว จะทำให้ไม่เป็นการขาดนัดเสมอไปหรือไม่ หรือ ต้องมีเหตุอันสมควรและได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ทำให้เกิดความสับสนและเกิดการเป็นปัญหา ในทางปฏิบัติการแจ้งเหตุขัดข้องนั้นต้องได้รับอนุญาตจากศาลด้วยจึงจะถือว่าจำเลยมิได้ขาดนัดยื่นคำให้การ ตามมาตรา 197 (แก้ไขใหม่) แก้ไขปรับปรุงถ้อยคำจากกฎหมายเดิม แก้ไขถ้อยคำเป็นว่า “จำเลยมิได้ยื่นคำให้การภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล”

ผู้เขียนมีความเห็นว่า กฎหมายแก้ไขถ้อยคำมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่ต้องมีการตีความว่า เมื่อจำเลยแจ้งเหตุขัดข้องแล้วจะถือว่าเป็นการขาดนัดยื่นคำให้การหรือไม่ เพราะตัวบทใหม่ใช้คำว่าตามคำสั่งศาล ทำให้จำเลยหรือโจทก์ถูกฟ้องแย้งจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนให้ขยายระยะเวลายื่นคำให้การได้จึงจะถือว่าไม่ขาดนัดยื่นคำให้การ

2. หลักการที่น่าพิจารณามีอยู่ว่า ศาลควรมีหน้าที่สั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ หรือกำหนดให้เจ้าหน้าที่ศาลรายงานศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ โดยที่โจทก์ไม่ต้องร้องขอหรือไม่

กรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ การกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รายงานต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งให้จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ หรือกำหนดให้เป็นหน้าที่ของศาลสั่งให้จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ผู้เขียนไม่เห็นด้วย เพราะ ในทางปฏิบัติอาจเกิดปัญหาหากศาลมีหน้าที่ในการสั่งเสียเอง ศาลจะต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ศาลเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะต้องก่อให้เกิดความยุ่งยาก เพราะคดีในศาลปัจจุบันมีเป็นจำนวนมาก และเจ้าหน้าที่ศาล อาจไม่เข้าใจการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดีพอ

3. ปัญหาที่น่าพิจารณา ตามมาตรา 198 ทวิ วรรคแรก คือ การที่ศาลใช้ดุลพินิจพิพากษา หรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีโดยไม่สืบพยาน โดยพิจารณาจากคำฟ้องว่ามีมูลและไม่ขัดต่อกฎหมายได้หรือไม่

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อพิจารณาจากถ้อยคำตามมาตรา 198 ทวิ วรรคแรกแล้ว กรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ และโจทก์มีคำขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัด ศาลอาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยวินิจฉัยจากคำฟ้องโดยพิจารณาจากคำฟ้องได้โดยไม่จำเป็นต้องสืบพยาน โดยมีเงื่อนไขว่าคำฟ้องมีมูลและไม่ขัดต่อกฎหมาย กฎหมายไม่ได้กำหนดมาตรฐานในการวินิจฉัยคำฟ้องว่าเพียงพอจะถือว่า มีมูล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศาลใช้ดุลพินิจ¹ โดยอิสระที่พิจารณาซึ่งนำหลักพยานหลักฐาน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงจากคำฟ้องโจทก์และเอกสารท้ายฟ้องโจทก์ตามแต่เห็นสมควร

¹ ดุลพินิจของศาลในการรับฟังข้อเท็จจริงมีอยู่กว้างมาก ดังจะเห็นได้จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 104 ที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจเต็มที่ในอันที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสืบนั้นจะเกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้เชื่อฟังเป็นยุติได้หรือไม่ แล้วพิพากษาคดีไปตามนั้น”

ข้อเสนอแนะ

1. ศาลควรพิจารณาประเภทของคดี เช่น คดีบางประเภทมีเอกสารก่อนข้างชัดเจน แม้ไม่ต้องสืบพยานบุคคลประกอบเพื่อยืนยันความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร ศาลก็ใช้ดุลพินิจเชื่อได้ว่า คำฟ้องมีมูลและไม่ขัดต่อกฎหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่สถาบันการเงินเป็นโจทก์ฟ้องลูกหนี้เป็นจำเลย

2. ปรับปรุงประสิทธิภาพการส่งหมายเพื่อป้องกันจำเลยที่จงใจไม่ยื่นคำให้การเพื่อประวิงคดี และเพื่อคุ้มครองสิทธิจำเลยที่ไม่จงใจที่จะไม่ยื่นคำให้การ เพื่อให้ทราบหมายเรียกอย่างแน่ชัด การที่พิชูนันว่าจำเลยจงใจจะต่อสู้คดีหรือไม่นั้น หากพิจารณาจากการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ไม่อาจพิชูนันได้อย่างชัดเจนว่าจำเลยจงใจหรือไม่จงใจไม่ต่อสู้คดี เพราะเมื่อส่งหมายเรียกให้จำเลย มีบางกรณีจำเลยมีความจงใจไม่ต่อสู้คดีโดยเจตนาไม่รับหมาย แต่บางกรณีจำเลยไม่ทราบว่าตนถูกฟ้องจึงไม่ได้ยื่นคำให้การต่อสู้คดี เช่น จำเลยไปอยู่ต่างประเทศโดยไม่ทราบว่าถูกฟ้องและศาลพิพากษาให้แพ้คดี² โจทก์ใช้วิธีประกาศหนังสือพิมพ์ในการส่งเอกสารแก่จำเลย ตั้งแต่ฟ้องตลอดมาจนยึดทรัพย์บ้านจำเลยอยู่ห่างไกลไม่มีหนังสือพิมพ์อ่าน³ โจทก์ส่งหมายเรียกหมายนัดตลอดจน คำบังคับ ณ ที่ดินซึ่งมิใช่ภูมิลำเนาของจำเลย เป็นเหตุให้จำเลยไม่ทราบว่าถูก โจทก์ฟ้อง ไม่มีโอกาสต่อสู้คดีมาตั้งแต่ต้น⁴

เพื่อป้องกันจำเลยที่จงใจไม่ยื่นคำให้การเพื่อประวิงคดี จึงน่าจะเพิ่มประสิทธิภาพการส่งหมายดังนี้

2.1 ในปัจจุบันเทคโนโลยีต่างๆ เจริญก้าวหน้ามาก ควรเพิ่มวิธีการส่งหมาย โดยนำวิธีการของต่างประเทศมาบังคับใช้ เพื่อให้ทางเลือกแก่โจทก์มากขึ้น เช่น นำวิธีการส่งหมายทางไปรษณีย์ (Postal service) การส่งหมายโดยมีข้อตกลงของคู่สัญญา (Service by agreement) การส่งโดยใส่ลงในตู้จดหมาย (Service by insertion through letter box) หรือ การส่งหมายให้ทนายความจำเลย (Acceptance by the defendant's solicitor) มาใช้ในประเทศไทย

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 42/2506

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1296/2510

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1297/2510

2.2 ปรับปรุงประสิทธิภาพ ระบบการส่งหมายในปัจจุบันให้ดียิ่งขึ้น

4. มาตรา 199 ที่แก้ไขใหม่ ประเด็นที่น่าพิจารณามีอยู่ 2 ประเด็นคือ

4.1 ปัญหาที่น่าพิจารณา ประการแรก คือ จำเลยที่ขาดนัดยื่นคำให้การจะขออนุญาตยื่นคำให้การ ก่อนที่โจทก์จะร้องขอต่อศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีได้หรือไม่

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ตามมาตรา 198 วรรคแรก เดิม เมื่อจำเลยไม่ยื่นคำให้การภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และโจทก์ยังไม่ได้มีคำขอเพื่อให้ศาลมีสั่งให้จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ จำเลยจะขออนุญาตยื่นคำให้การก่อนที่ศาลจะสั่งให้จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การไม่ได้⁵ แต่ตามมาตรา 199 ที่แก้ไขใหม่ เมื่อจำเลยไม่ยื่นคำให้การภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และโจทก์ยังไม่ได้ร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัด เห็นว่า จำเลยน่าจะขออนุญาตยื่นคำให้การได้ เพราะมาตรา 199 ที่แก้ไขใหม่ ใช้คำว่า “ถ้าจำเลยที่ขาดนัดยื่นคำให้การมาศาลก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี และแจ้งต่อศาลในโอกาสแรกว่าตนประสงค์จะต่อสู้คดี...” การที่จำเลยไม่ยื่นคำให้การภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือตามคำสั่งศาลถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแล้วตามมาตรา 197 แก้ไขใหม่ ย่อมขออนุญาตยื่นคำให้การได้ การที่ขออนุญาตยื่นคำให้การ ถือได้ว่าเป็นการแจ้งต่อศาลว่าจำเลยแสดงประสงค์จะต่อสู้คดีแล้ว ทราบใดที่ศาลยังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดคดี จำเลยที่ขาดนัดยื่นคำให้การขออนุญาตยื่นคำให้การได้

4.2. กฎหมายใหม่ ตัดสิทธิของจำเลยในการสาบานตนอ้างตนเองเป็นพยาน การอ้างตนเองเป็นพยาน เหมาะสมหรือไม่

ผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักการตามกฎหมายมาตรา 199 เดิมมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว การที่ไปตัดสิทธิจำเลยมิให้อ้างตนเองเบิกความเป็นพยานนั้นไม่เห็นด้วย เพราะโดยหลักการรับฟังพยาน

⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 813/2528 การขออนุญาตยื่นคำให้การตามมาตรา 199 วรรคหนึ่ง จะต้องเป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 198 วรรคแรกแล้ว จำเลยจะขออนุญาตยื่นคำให้การก่อนที่ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การไม่ได้

ของคู่ความ ศาลต้องชี้แจงให้นักพยานของคู่ความทั้งสองฝ่าย โดยศาลต้องเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และถึงแม้จำเลยไม่ต่อสู้คดีหรือจำเลยจงใจขาดนัดก็ตาม แต่ในเมื่อจำเลยมาศาลก็ควรรับฟังคำเบิกความของจำเลย ศาลต้องมีหน้าที่ค้นหาความจริง เพื่อช่วยในการชี้แจงให้นักพยานหลักฐาน

5. ปัญหาข้อกฎหมายตามมาตรา 197 วรรคสองเดิม เมื่อคู่ความไม่มาศาลในวันสืบพยาน คู่ความเพียงแต่ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีและแจ้งเหตุขัดข้อง จำเป็นหรือไม่ต้องได้อนุญาตจากศาล ศาลฎีกา วินิจฉัยว่า แม้ศาลไม่ได้อนุญาตให้เลื่อนคดียังไม่ถือว่าโจทก์ขาดนัดพิจารณา

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ตามกฎหมายเดิมทำให้เกิดปัญหาในการประวิงคดี และเป็นช่องทางให้คู่ความที่ไม่สุจริตเอาโรคเอาเปรียบในเชิงคดี ตามกฎหมายใหม่การขอเลื่อนคดีต้องได้รับอนุญาตจากศาลด้วย⁶ โดยตัดคำว่า “หรือแจ้งเหตุขัดข้อง” ออกซึ่งทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

6. ประเด็นปัญหาคือเมื่อจำเลยขาดนัดพิจารณาควรให้ศาลมีคำสั่งก่อนว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาหรือไม่

ตามมาตรา 202 เดิม เมื่อจำเลยขาดนัดพิจารณา ศาลต้องสั่งให้จำเลยขาดนัดพิจารณา แล้วจึงดำเนินคดีไปฝ่ายเดียว ตามมาตรา 204 ที่แก้ไขใหม่เมื่อจำเลยขาดนัดพิจารณาถือว่าเป็นการขาดนัดพิจารณาเป็นไปโดยผลของกฎหมาย ศาลไม่ต้องมีคำสั่งแสดงว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาอีก

ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมื่อจำเลยขาดนัดพิจารณา ศาลมีความจำเป็นต้องมีคำสั่งให้จำเลยขาดนัด ที่ศาลจะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีไปฝ่ายเดียว เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ด้วยเหตุผล 3 ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก เมื่อจำเลยขาดนัดพิจารณา เมื่อผู้พิพากษามีหน้าที่ต้องมีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาก่อน ทำให้ผู้พิพากษามีดุลพินิจในการพิจารณาตรวจสอบในเรื่องการมาศาลของจำเลย และทำให้ผู้พิพากษาได้เกิดความความตระหนักและคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาของการมีคำสั่งให้จำเลยขาดนัดพิจารณา ซึ่งก็เป็นไปตามหลักศาลต้องมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิของคู่ความ หรือหลัก

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1721/2524, 1452/2530, 6935/2537

การฟังความทั้งสองฝ่าย (audi alteram partem)⁷ เท่าที่ผ่านมาในทางปฏิบัติศาลก็มักให้เจ้าหน้าที่ประกาศเรียกคู่ความเพราะในศาลใหญ่ๆ เช่น ศาลแพ่ง และศาลแพ่งกรุงเทพใต้ บ่อยครั้งที่คู่ความไปนั่งรอผิดห้องพิจารณา การที่ศาลให้เจ้าหน้าที่ประกาศเพื่อเตือนให้คู่ความทราบ⁸ หากให้การขาดนัดพิจารณาเป็นไปโดยผลของกฎหมาย เกรงว่าศาลอาจไม่ตระหนักในหน้าที่ดังกล่าว เพราะถือว่าเมื่อจำเลยขาดนัดพิจารณาเป็นไปโดยผลของกฎหมาย ศาลมีหน้าที่เพียงดำเนินกระบวนการพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีต่อไปฝ่ายเดียว

ประการที่สอง สภาพปัญหาทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการจราจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน กรุงเทพมหานคร เป็นปัญหาอย่างหนัก บางครั้งคู่ความไม่อาจเดินทางมาศาลได้ตามกำหนดเวลาที่ศาลนัดได้แน่นอน เวลาอาจคลาดเคลื่อนไปบ้างถือเป็นเรื่องปกติที่อาจเกิดขึ้นได้

ประการที่สาม คือ ปัญหาเรื่องความรู้ของคู่ความ ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลยังมีน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในต่างจังหวัดหรือแม้แต่ใน กรุงเทพมหานคร คู่ความบางคนอ่านเขียนภาษาไทยไม่ได้ เป็นเหตุให้คู่ความเข้าห้องพิจารณาคิด

⁷ ดูรายละเอียดใน บทที่ 2

⁸ จำลอง สุขศิริ, รวมคำบรรยายภาค 2 สมัยที่ 46 ปีการศึกษา 2536 การบรรยายครั้งที่ 15 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงสยาม พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2536), หน้า 355-356.